

LÄR MER OM INTEGRITET | ÅK 7-9

Rätten att få vara privat på nätet

Lektionen handlar om integritet och olaga integritetsintrång på nätet.

LEKTIONSDEL 1

Vad gör dig ledsen, sårad eller arg?

Sätt kryss för de påståenden du håller med om.

Jag blir ledsen, sårad eller arg om

- någon rycker upp dörren när jag sitter på toaletten.
- någon publicerar en bild av mig när jag sover utan att fråga.
- människor använder någon av mina selfies eller profilbilder för att göra fåniga meme.
- någon delar en video av mig som visar när jag får en stenhård boll i huvudet och börjar gråta.

- någon skriver i klass-chatten att jag är hemma från skolan för att jag har springmask.
- någon delar en bild av mig där jag är naken.
- någon delar mitt mobilnummer och min profilbild i sociala medier och uppmanar människor att ringa om de vill ha hjälp att tömma sopor.
- någon sprider elaka rykten om någon i min familj.

LEKTIONSDEL 2

Vad är integritet?

Läs texten och svara på frågorna.

Integritet - vad är det?

Ordet integritet kommer av ett latinskt ord som betyder hel eller orörd. Integritet handlar om våra personliga gränser. Det är inte alltid så lätt att veta vad det faktiskt betyder. Men...

Tänk på dig själv som ett fruktträd. Du har rötter, en stam och en massa grenar som bär frukt. Det är självklart att ingen får ge sig på din stam och dina rötter, eller hur? Men är det ok att vem som helst plockar dina frukter? Nej, du vill säkert själv bestämma vem som ska få ta en frukt från trädet och kanske vill du också att den som vill plocka fallfrukt ska fråga om lov. Ibland vill du till och med veta vad den som tar frukten tänker göra med den innan du bestämmer dig för att säga ja. Precis så kan man se på integritet också; du vill själv bestämma vem som får se och veta vad om dig och du vill veta vad som händer med det du väljer att dela med dig av.

Alla har olika gränser för hur mycket vi vill dela med oss av till andra. Olika gränser för vem som får se oss när vi sover, när vi är sjuka eller när vi sitter på toaletten. Eller vem som får lov att veta vad vi tänker och tycker. Vår integritet är viktig och om någon kränker den - alltså tar av vår frukt utan att fråga om lov, kan vi bli sårade och ledsna. Vår integritet skyddar sådant som vi kan tycka är känsligt att andra vet.

Vi vill ha vissa delar privata och det har vi laglig rätt till. Det har alltid funnits lagar som skyddar vår integritet mot till exempel brott som förtal, förolämpning, hemfridsbrott och ärekränkning. Men de har inte alltid räckt till för att skydda oss på nätet. Från och med 1 januari 2018 finns det en ny lag, "olaga integritetsintrång", som säger att det är förbjudet att sprida privata bilder eller uppgifter om någon annan, utan den personens tillåtelse. Den lagen handlar om vår rätt att bestämma vem som får berätta vad om oss.

1. Från vilket språk kommer ordet integritet?
2. Varför är det viktigt att respektera människors integritet?
3. Vad menar vi när vi säger att alla har olika gräns för sin integritet?
4. Vad heter lagen som handlar om integritet på internet? Varför behövs den?

LEKTIONSDEL 3

Kan det vara ett brott?

Läs och fundera.

Brottsligt eller inte?

Fundera på om du tror att det som beskrivs är brottsligt eller bara mycket otrevligt och dumt. Ta ställning till vilka av påståendena som skulle kunna vara olaga integritetsintrång genom att markera dem med ja, nej eller kanske.

Är det brottsligt att

- rycka upp dörren när någon sitter på toaletten?
- sprida en bild av en kompis på nätet och uppmana andra att göra fåniga memes av den?
- dela en video där någon får en stenhård boll i huvudet och börjar gråta?
- skriva i klass-chatten att en kompis är hemma från skolan för att hen har springmask?
- dela en nakenbild av någon?
- dela någons bild och mobilnummer i sociala medier och skriva att hen vill tömma folks sopor?
- sprida elaka rykten om någon?
- dela en bild av någon som sover?
- skriva på skolans webbplats att skolans rektor har fått vattkoppor?
- skriva i sin blogg om en kompis som har blivit rånad?
- dela bilder från en trafikolycka i sociala medier?

Svar till påståendena hittar du här och här kan du läsa mer om olaga integritetsintrång.

LEKTIONSDEL 4

Vad kan du göra om din integritet kränks?

Läs tipsen om vad du ska tänka på om din integritet kränks. Diskutera punkterna i listan.

Om något händer

Om det händer dig eller någon annan något på internet som gör dig ledsen, arg eller som du undrar över är det viktigt att du säger till. Du kan börja med att kolla med en kompis för att höra vad hen tycker, men glöm inte att också prata med en vuxen som du litar på. Mycket går att reda ut, bara man pratar om det och om det handlar om något som skulle kunna vara ett brott är det viktigt att anmäla.

Kom ihåg att dokumentera så mycket som möjligt. För att man ska kunna spåra IP-adresser måste mejl sparas i original.

Diskutera tillsammans hur man gör när man

- tar skärmdumpar
- sparar mejl
- sparar meddelanden.

Lärarinstruktioner

Lektionens syfte

Lektionens syfte är att visa hur integritet är kopplat till ansvarsfull användning av digitala medier utifrån sociala, etiska och rättsliga aspekter.

Förberedelser

Förbered dig genom att läsa texten om lagen "olaga integritetsintrång". Kom ihåg att en aspekt av juridik som kan vara svår att förstå är att det många gånger kan "bero på" om något är olagligt eller inte. Du kommer inte kunna ge eleverna säkra svar vid varje fråga som uppstår. Läs igenom texterna och svaren till påståendena. Målet är att ge eleverna förståelse för att de lagar och regler vi följer i vårt "vanliga" liv också gäller för hur vi bör och får agera på internet. Detta är en viktig del i den digitala kompetensen, både för att förstå hur samhället påverkas av digitalisering och för att själv bli en kompetent användare.

Genomförande

Inled med att låta eleverna ta ställning till i vilka fall de själva skulle bli påverkade av sådant som kan hända på nätet. Läs sedan texten om integritet tillsammans. Ägna gärna en stund åt att hitta egna exempel så att eleverna förstår att alla har olika stort behov av integritet i olika sammanhang.

Kul att ni är klara!

Hoppas det var en bra och lärorik lektion. Det finns många andra att göra! Gå till .